

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2000	2001	2002	2003	2004
GSYH (milyar TD)	26.7	28.7	29.9	32.3	35.0
Reel Büyüme Hızı (%)	3.5	4.9	1.7	5.6	4.7
Enflasyon Oranı (ortalama, %)	2.9	2.0	2.7	2.7	3.8
Nüfus (milyon)	9.5	9.6	9.7	9.8	9.9
Fob İhracat (milyon \$)	5,840	6,628	6,857	8,035	9,265
Fob İthalat (milyon \$)	8,093	8,997	8,981	10,297	11,509
Cari İşlemler Dengesi (milyon \$)	-821	-841	-746	-746.2	-316.8
Toplam Dış Borç (milyar \$)	10.6	10.9	12.6	14.2	14.9
Döviz Kuru (TD:\$)	1.371	1.439	1.422	1.287	1.250

Kaynak: EIU

GENEL EKONOMİK DURUM

Tunus ekonomisi tarım, madencilik, enerji ve imalat sektörleriyle gelişen bir ekonomidir. Gıda ithalatına bağımlı olan ülke, aynı zamanda, önemli bir tarım ürünleri (özellikle zeytinyağı) ihracatçısıdır. Dünya fosfat üretiminde ilk sıraları alan Tunus, fosfatı işleyerek fosforik asit ve gübreye dönüştürmektedir.

Tunus, son 12 yıldır ekonominin reformu ve çeşitlendirilmesi yönünde Dünya Bankası ile çok yakın çalışmaktadır. 1995 yılında AB ile 12 yıllık bir süreç içinde tarım ürünleri dışında sınai ürünlere uygulanan gümrük duvarlarının kaldırılmasını öngören bir Ortaklık Anlaşması imzalamıştır. 1998 yılında Anlaşma'nın yürürlüğe girmesiyle Tunus, AB ürünlerine karşı uygulanan gümrük tarife oranlarını indirmeye başlamıştır.

Söz konusu Anlaşma çerçevesinde AB ürünlerinden gelecek rekabete karşı Tunuslu sanayicilerin hazır olabilmesi için 1996 yılından itibaren "sınai modernizasyon programı" uygulamaya konmuştur. Program çerçevesinde, firmalara teknik yardım, eğitim, teşvikler ve altyapının iyileştirilmesi yönünde devlet tarafından destek verilmektedir. Program, AB, Avrupa Kalkınma Bankası (EIB), Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası fonları tarafından da desteklenmektedir.

Tunus, 1986'dan itibaren serbest piyasa ekonomisine geçilmesi yönünde IMF ve Dünya Bankası desteğiyle birtakım reformları başlatmıştır. Bu çerçevede, vergi sistemi basitleştirilip vergiler indirilirken, bankacılık ve finans sektörleri kısmen özelleştirilmiştir. İmalat sanayiinin en önemli kolunu tekstil ve sırasıyla, tarımsal gıda, elektronik ve mekanik sanayiler oluşturmaktadır.

Hükümetin, 2004 yılı için en önemli öncelikleri istihdamı artırmak ve yatırımı teşvik etmek olmuştur. 2.85 milyonluk işgücü olan ülkede işsizlik azalma eğiliminde olsa da, 2003 yılı verilerine göre %14.9 olarak gerçekleşmiştir. Hükümet, özellikle yatırımlara dair bürokratik işlemleri azaltmayı ve özelleştirme programına hız vererek yabancı yatırımı çekmeyi hedeflemektedir. Bunun dışında, sını modernizasyon programı çerçevesinde ihracatı artırmak, bilişim teknolojisindeki yatırımları teşvik etmek, vergi toplama sistemini iyileştirmek, altyapıyı geliştirmek ve bölgesel kalkınmayı sağlayacak teşvikleri uygulamak hükümetin diğer öncelikleri arasında yer almaktadır.

Son 10 yıldır makroekonomik göstergeler yönünden istikrarlı bir seyir izleyen Tunus'ta ortalama enflasyon oranı 1993-2003 yılları arasında %2.7 olarak gerçekleşmiştir.

GSYH'daki büyüme büyük ölçüde Tunus'un en önemli ihracat pazarı olan AB Ülkelerindeki büyüme ve iklim koşullarına bağlı olan tarım sektöründeki büyümeye dayanmaktadır. 2002 yılında kuraklık sebebi ile tarıma, bölgesel sorunlara dayalı olarak turizme ve AB ihracat taleplerinde gerçekleşen daralmaya bağlı olarak, GSYH'daki büyüme oranı % 1.7 olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılında ise artan istihdam, yeni yatırımlar, turizmde canlanma ve yağışlarda beklenen artışa bağlı olarak GSYH'daki büyüme oranı %5.6'ya yükselmiştir. Tarım sektöründeki küçülmeye bağlı olarak 2004 yılında GSYH'daki büyüme oranının %4.7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

SEKTÖREL DURUM

✓ Tarım

Tunus tarım ürünleri, son yıllarda geliştirilen sulama teknikleri ve sera üretimi ile tür ve miktar itibarıyla artırılarak ülke ihtiyacına cevap verecek duruma getirilmiş bulunmaktadır. Başlıca üretilen tarım ürünleri, hububat, zeytin, zeytinyağı, turunçgiller, hurma, balık ve deniz ürünleridir. Tunus'un toplam 16.4 milyon hektarlık toprağının 5 milyon hektarı tarımsal üretime elverişli olup, sadece 340 bin hektarında sulu tarım yapılmaktadır.

Tunus'taki su tüketiminin %80'i sulama amaçlı kullanılmaktadır. Sulanabilir arazi alanı 10 yıllık bir program çerçevesinde %35 oranında artırılmıştır. Tunus'un tarım politikasının amacı yağmurlara bağımlılığı azaltmak ve sulamayı daha geniş alanlara yaymaktır.

Tarım sektörünün sağnak yağışlara bağlı olarak hasar gören tarım mahsulleri nedeniyle 2004 yılında %12 oranında küçülme kaydetmesi beklenmektedir. Tahıl mahsulu 2004 yılında bir önceki yıla göre %30 oranında azalma kaydetmiştir.

✓ Sanayi

Tunus, sanayileşme politikasında önceliği tarım ürünlerinin işlenmesine vermiştir. Buradaki hedef, yakın zamana kadar her türlü gıda maddesini ithal eden ülkenin, öncelikle bu sektörde kendine yeterli olması ve daha sonra makarna, kuskus, domates salçası, margarin, zeytinyağı gibi temel gıda maddelerini ihraç edebilmesidir.

İmalat sanayi başta tekstil, tarım ürünlerinin işlenmesi, ve konserve haline getirilmesinden oluşan gıda sanayii, inşaat malzemeleri sanayi ve büyük ölçüde fosfat işlemeye dayalı kimya sanayiinden oluşmaktadır.

Tekstil sanayinden sonra en çok istihdam olanağı yaratan sektör, mekanik-elektrik üretim sahasıdır. Tunus'ta mekanik-elektrik parçalar üretimi, küçük sermayelerle ve AB Ülkeleri ile ortak yatırım şeklinde kurulmuştur. Bu sektörde özellikle otomotiv sektöründe kullanılan makas, motor, debriyaj gibi parçalar üretilmektedir.

Kimya sanayii büyük ölçüde ilaç ve daha sonra lastik sanayilerindeki büyümeye bağlı olarak gelişme kaydetmiştir. Buna ek olarak, gübre, boya, deterjan, kozmetik sektörleri kimya sanayiinin başta gelen sektörleridir. Kimya sanayinde devlet kuruluşları hakim durumda olmakla beraber, özellikle boya ve tutkal üretiminde özel sektör de yer almaktadır.

Sanayi üretimi 2004 yılı ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre %8 oranında büyüme kaydetmiş, ikinci çeyrekte %2.7 oranında yavaşlamış ancak Temmuz ayı itibariyle yıllık bazda yeniden %6.7 oranında büyüme kaydetmiştir. Sözkonusu büyüme makina, elektrik ve gıda işleme sektörlerindeki büyümeye bağlı olmuştur. Elektrikli ürünler ve mekanik ürünlerin ihracatı yılın ilk sekiz ayında %16 büyüme kaydetmiştir. Aynı dönemde Uzak Doğu Ülkelerinden artan rekabete bağlı olarak tekstil ürünleri ihracatındaki büyüme yalnızca %2 olarak gerçekleşmiştir.

Tekstil sektörü Tunus ihracatının %45'ini oluşturmaktadır ve yatırımın yoğunlaştığı sektörlerden biridir.

✓ Altyapı

Oldukça gelişmiş bir altyapıya sahip Tunus'ta sekiz adet ticari liman ve altı uluslararası havaalanı faaliyet göstermektedir. 31.000 km'lik yol ağına sahip Tunus'ta başkent Tunus ve Doğu kıyısında yer alan Sousse şehrini bağlayan dört şeritli bir paralı otoyol bulunmaktadır. Toplam uzunluğu 150 km olan otoyolun ülkenin sanayi şehri Sfax ve Libya sınırına kadar uzanması öngörülmektedir.

İletişim, Teknoloji ve Ulaştırma Bakanlığı, Tunus'un 60 km güneyinde yer alan Efidha'da Havaalanı inşaatı ve işletmesi için bir ihale açmıştır. İhalenin yıl sonunda sonuçlanması beklenmektedir. Sözkonusu havaalanının ilk etapta yıllık 5

milyon yolcu kapasitesine sahip olması uzun dönemde ise 30 milyon yolcuya çıkarılması hedeflenmektedir. Halihazırda Tunus'ta toplam yıllık kapasitesi 12 milyon yolcuya ulaşan yedi adet uluslararası havaalanı hizmet vermektedir.

Enfidha'da inşaa edilecek havaalanına ek olarak Gabes şehrinde de bir havaalanı inşaa edilmesi planlanmaktadır. Diğer yandan, Sousse ve Sfax şehirlerini birbirine bağlayan 100 km uzunluğundaki otoyol inşasına başlanmış olup, 450 milyon TD'na mal olacak sözkonusu otoyol Tunus ve Sfax şehirlerini birbirine bağlayacaktır.

150 milyon TD'na mal olan 53 km uzunluğundaki Tunus-Bizerte otoyolu Temmuz 2002'de hizmete girmiş olup, 225 milyon TD'na mal olacak Tunus-Oved Zarga otoyolunun bu yıl sonunda tamamlanması hedeflenmektedir. Sfax-Gabes(150 km), Gabes-Libya sınırı(200 km), Oved Zarga-Bou Salem (60 km), Bou Salem-Cezayir sınırı (80 km) otoyol inşaatlarına önümüzdeki yıllarda başlanması planlanmaktadır. Sözkonusu otoyollar Fas'tan Libya'ya uzanan Trans-Maghreb otoyolunun 780 km'den oluşan Tunus bölümünü oluşturmaktadır.

Telekom sektöründeki liberalleşme çalışmaları devam etmektedir. Tunus Telekom(TT)'un 2002 yılı ikinci yarısında 400 bin olan mobil telefon abone sayısı 2004 yılı ikinci yarısında 2 milyona ulaşmıştır. Mısırlı ORASCOM, Kuveytli Wataniya ve bazı Arap yatırımcılardan oluşan konsorsiyuma ait olan TUNISIANA'nın abone sayısı ise 600 bindir.

Tahminlere göre ülkedeki toplam mobil telefon abone sayısının 2006 yılında 3.6 milyona ulaşması beklenmektedir. Sabit hat kullanıcı sayısı ise azalma kaydederek 2000 yılında 1.4 milyondan 1.2 milyona gerilemiştir.

Tunus Telekom, 2004 yılında sabit hat ağını genişletmek üzere 800 km'lik fiber optik kablo döşemesi ve veri iletim hizmetlerinin tüm ülkeye yaygınlaştırılması başta olmak üzere 389 milyon dolarlık yatırım yapacağını açıklamıştır.

Tunus Havayolları, 2003 yılında zararının bir önceki yıla göre azalarak 7 milyon dolara indiğini açıklamıştır. 2004 yılı ilk yedi ayında Havayolu'nun yolcu sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre %27 oranında artarak 1.9 milyon kişiye ulaşmıştır.

Diğer yandan, Fransız Alstom firması Tunus metrosunun yenilenmesi ve 5 km uzatılmasına yönelik toplam değeri 102 milyon Euro olan iki ihale kazanmıştır.

✓ **Petrol ve Doğalgaz Sektörü**

Kanıtlanmış petrol rezervleri 308 milyon varil olan Tunus'ta, petrol üretimi 2003 yılında 2002 yılına oranla %8.6 oranında azalma kaydederek günde 66 bin varil olarak gerçekleşmiştir.

Tunus'ta gerek karada gerekse offshore olarak petrol ve doğalgaz arama faaliyetleri devam etmektedir. Ülkenin en büyük petrol sahası Cezayir sınırında yer alan ve ENI-AGIP ortaklığı tarafından işletilen El Borma'dır. 100 milyon varillik tahmini rezerve sahip ve Kamuya ait Enterprises Tunisienne d'activites Petrolieres (ETAP) tarafından işletilen Ashtart ise ülkenin ikinci büyük sahasıdır. Ülke üretiminin %75'i bu iki sahadan karşılanmaktadır.

İsveçli Lundin Petroleum, Anadarko, Samedan Oil, Petro Canada ve Total ülkede petrol sahası işleten diğer firmalar arasında yer almaktadır.

Tunus'un kanıtlanmış doğalgaz rezervi 2.8 trilyon ft³'tür.Söz konusu rezervin büyük bölümü offshore olup, ülkenin en büyük doğalgaz sahası olan Miskar British gas (BG) tarafından işletilmektedir. Ülkedeki doğalgaz ihtiyacı yılda %9 oranında büyüme kaydetmektedir.

✓ **Madencilik**

Tunus Hükümeti, madencilik sektörüne etkinlik ve verimlilik sağlamak amacıyla reform programları oluşturmuştur. Fosfat ve kurşun madenciliğinde kullanılan teknikler yenilenmiştir. Fosfatın yanısıra çıkarılan diğer mineraller demir, kurşun ve çinkodur. Bu sektörün yönetimi ise Kanada, Almanya ve Tunus Ortak Şirketinin elindedir.

Tunuslu Compagnie de Phosphates de Gafsa ve Groupe Chimique ile İranlı Petrochemical ve Trading Şirketleri Tunus'ta tri-superfosfat üretimi yapmak üzere bir ortaklık kurmuşlardır. Üretim kapasitesi 500 bin ton olan tesisin İran'a ihracat yapması planlanmaktadır.

✓ **Elektrik**

Yıllık 2.435 milyon kws olan elektrik üretim kapasitesi, önümüzdeki 10 yıllık dönemde yıllık ortalama %7 oranında artacağı öngörülürken elektrik tüketimini (yıllık 8.153 milyon kws) karşılamaya yönelik olarak artırılması planlanmaktadır. Ülke, 112.400 km²'lik elektrik ağına sahiptir.

Ülkenin Ulusal Elektrik Şirketi olan Société Tunisienne d'Électricité et du Gaz (STEG) altı bölgeyi kapsayan elektrik ağının modernizasyonuna yönelik 31 milyon dolar değerindeki ihalenin İspanyol Telvent ve Iberinco konsorsiyumu tarafından kazanıldığını açıklamıştır. 1996 yılına kadar tekel konumunda olan STEG halen ülke enerjisinin %90'nını üretmektedir.

261 milyon dolar değerinde 471 MW kapasiteli bir elektrik santrali projesi hazırlık aşamasındadır. Amerikalı PSEG (%60) ve Japon Marubeni (%40) 20 yıllığına projenin yap-işlet-devret şeklinde uygulanması için bir konsorsium oluşturmuştur. Tunus'un bu ilk özel elektrik santralinin ülkenin elektrik ihtiyacının %20-25'ini karşılaması öngörülmektedir.

✓ Turizm

Ülkenin birinci döviz kaynağı olan turizm sektörü 11 Eylül ve Tunus'un tatil bölgesi Jerba'ya yapılan bombalı saldırının etkisi ile 2001 ve 2002 yılları arasında olumsuz etkilenmiş ancak 2003 yılında iyileşme kaydetmeye başlamıştır.

2004 yılı Ocak-Ağustos döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre turist sayısı %19 artış kaydetmiştir. Sektör 2004 yılı ikinci çeyreğinde %13.2 oranında büyüme kaydetmiş olup, 2004 yılı ilk dokuz ayında ülkeye 906 bin turist giriş yapmıştır.

Hükümet turizm sektörünün canlandırılması, özellikle toplam turist sayısının dörtte birini oluşturan Alman turistlerin ülkeye çekilmesi noktasında bir dizi kampanya yapmaya karar vermiş, bu çerçevede birçok Alman turizm acentası ve şirketi ülkeye davet edilmiştir.

YABANCI SERMAYE

Tunus, yerli sanayiye zarar vermeyecek ve ihracat odaklı yatırımları teşvik etmektedir. Ülkede ihracat yapan firmalara vergi indirimleri, gümrüksüz ithalat ve diğer bazı teşvikler sağlayan "offshore" sistemi yabancı yatırımcılar tarafından tercih edilmektedir. Tunus'da yabancı sermayenin büyük bir bölümü enerji alanında yoğunlaşırken, son dönemde özellikle Malezya, Japonya ve Hong Kong'dan tamamen ihracata yönelik entegre tekstil imalatı için girişimler başlatılmıştır. 2003 yılında ülkeye giren doğrudan yabancı sermaye miktarı 2002 yılına göre %20 artış kaydederek 788 milyon TD(1 Milyar Dolar) olmuştur. Sözkonusu sermayenin %40'ı enerji, %36'sı imalat sanayii, %2.4'ü turizm ve %16.5'ü hizmetler sektörüne yönelmiştir. Toplam doğrudan yabancı sermaye yatırım stoku ise 5 milyar dolar civarında olup, en büyük pay sırasıyla İngiltere(%12.8), Portekiz(%12.6), Fransa(%12.5), İtalya (%12.2) ve ABD(%10.6)'ye aittir. Toplam yabancı şirket sayısı 2629 iken bunun 1023'ü Fransız, 577'si İtalyan, 264'ü Alman, 217'si ise Belçikalıdır.

Yabancı sermayeli şirketler elde ettikleri karları yurtdışına transfer edebilmektedirler. Gelişmiş bir bankacılık sistemine sahip ülkede, akreditif ve teminat mektubu gibi hizmetlerin sağlanmasında bir sorun bulunmamaktadır. %100 ihracatçı firmalar basit bir bildirimle yönetici pozisyonunda 4 yabancı uyruklu personel istihdam edebilmekte, 4 kişiden fazlası için ise Tunus Mesleki Eğitim ve İstihdam Bakanlığı'ndan izin alınması gerekmektedir. Yabancı uyruklu bir kişinin ücretli bir işte çalıştırılabilmesi için bir kez uzatılabilen ve bir yılı geçmeyen bir süre için bir iş sözleşmesi yapılması ve Tunus mesleki Eğitim ve İstihdam Bakanlığı'ndan çalışma izni alınması buna ilaveten İçişleri Bakanlığı'ndan ise oturma izni alınması gerekmektedir.

Tunus'ta şirket kurulması için gereken işlemler iki hafta kadar sürmekte olup, Yabancı Sermaye Teşvik Ajansı(FİPA)'na başvurulması yeterlidir. Ancak, balıkçılık, turizm, ulaştırma, haberleşme, eğitim, sağlık, gayrimenkul, makina

halısı, savunma, atık su arıtma sektörlerinde faaliyet gösterecek yabancı firmaların ilgili bakanlıklardan izin almaları gerekmektedir.

Şirket kuruluşunda şirketin sermayesinin büyüklüğüne göre 20 ila 75 USD arasında değişen miktarda tescil ücreti alınmaktadır. Tunus'ta iş yapacak olan müteahhit firmaların Tunus mevzuatlarına göre firmasını Tunus'ta tescil ettirmesi gerekmektedir. Genel olarak uluslararası ihale yoluyla Tunus'ta iş alan firmaların tabii olduğu şartlar ihale şartnamesinde düzenlenmektedir. Genelde 100 bin dolar aynı ve/veya nakdi sermaye transferi şartı aranmaktadır.

Asgari kurumlar vergisinin %15'i ve gelir vergisinin %45'i oranında olmak şartıyla kar ve yeniden yatırım gelirlerine %35'ten %100'e kadar vergi indirim uygulanmaktadır.

Şirket hissedarlarının ortak oldukları şirketlerden elde edilen kar payları Tunus'ta vergiye tabii olmayıp yabancı ortaklar bunu serbestçe yurtdışına transfer edebilmektedirler. Asgari ücret saat başına 0.66 dolar olup, bu rakam Türkiye'de 0.70, Çek Cumhuriyetinde 0.79 ve Macaristan'da 1.11 dolardır.

Gelir vergisi %165 olan ülkede, tarım ürünleri ve balıkçılık sektöründe faaliyet gösteren firmalar için kurumlar vergisi oranı %10, diğer sektörlerdeki firmalar için ise %35'tir.

İşe başlama tarihinden itibaren ilk 10 yıl boyunca tarımsal projelerden sağlanan ihracat gelirleri ve bölgesel kalkınma projeleri vergiden muaf olup, ilk on yıldan sonra ihracat gelirleri süresiz olarak, bölgesel kalkınma projeleri ise 10 yıl süreyle %50 vergi indirimine tabiidir.

İşveren işçileri işten çıkarmak istemesi halinde bir ihbarname ile işten çıkarma nedenlerini bildirmekle yükümlüdür. Haklı gerekçe olmaksızın işten çıkarma halinde 36 aylık ücreti geçmemek kaydıyla her çalışılan yıl için bir veya iki aylık tutarında kıdem tazminatı ödeme zorunluluğu vardır.

GİRDİ ÜCRETLERİ	
Karayolu Yük Taşıma Ücreti	0700-0800 TD/km
Mazot	0415 TD/litre
Benzin	0710 TD/litre
Fuel oil	0466 TD/kg
Kullanım Suyu	0200 TD/m3
Elektrik	0900 kwh/TD
Doğalgaz	0162 m3/TD

KDV ORANLARI	
Sosyal açıdan Stratejik Ürünler	%6
Yerli Üretimi Olmayan Yatırım Malları, Taşımacılık	%10
Yerli Üretimi Olan Yatırım Malları, Hammaddeler, Aramalları ve Gıda Dışı Diğer Tüketim Malları	%18
Lüks Tüketim Malları	%29

DIŞ TİCARET

2004 yılı ilk sekiz aylık verilerine göre Tunus ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %12.1 oranında artış kaydederek yaklaşık 8 milyar TD olarak gerçekleşmiştir. Maden ihracatı %18, mekanik ve elektrikli ürünler ihracatı %16 oranında artarken, tekstil ve konfeksiyon ihracatı Uzak Doğu'dan artan rekabet nedeniyle %2 oranında azalmıştır.

Tunus'un ihracatında Fransa, İtalya, Almanya ve Libya ilk sıralarda yer almaktadır. İhracatındaki en önemli maddeler ise konfeksiyon ürünleri, elektrik aksamaları, fosfat, ham petrol, ayakkabı ve zeytinyağıdır.

Tunus'un en önemli ithalat partnerleri ise, Fransa, İtalya, Almanya ve İspanya'dır. Başlıca ithal malları, kumaş, tekstil, demir-çelik, otomobil, işlenmiş petrol, plastik, eczacılık ürünleri, optik aletler, kimyasallar ve gemidir.

2004 yılı ilk sekiz aylık verilerine göre ithalat %9.4 oranında artarak yaklaşık 10.2 milyar TD olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu büyümenin arkasındaki en önemli neden yatırım malları ithalatındaki %20 artış olmuştur.

TUNUS PAZARI İLE İLGİLİ BİLGİLER

Ticari Engeller

Dünya Ticaret Örgütü üyesi olan Tunus, stratejik sektörler dışında ithalatı serbestleştirme politikası izlemektedir. İthal edilen ürünlerin %97'si ön izin gerektirmemektedir.

Tarım ürünlerine uygulanan gümrük tarife oranları yüksek olup, diğer bazı ithalat engelleri de bulunmaktadır. Ancak, diğer Arap ve Kuzey Afrika Ülkelerinden ithal

edilen tarım ürünlerine tercihli gümrük tarife oranları uygulanmaktadır. Arap ülkelerinden ithal edilen pamuğa gümrük vergisi uygulanmazken diğer ülkelerden ithal edilen pamuğa %17 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır. Gıda ürünleri dahil olmak üzere Tunus Gümrükleri resmi bir açıklama göstermeden ürünleri reddedebilmektedir.

Patlayıcı maddeler ile askeri ve güvenlik ile ilgili ekipmanların Tunus'a ithalatında kontrol mekanizması çok sıkıdır. Bu mallar ülkeye ancak özel izinle ithal edilebilmektedir.

Tunus'ta ISO 9000/9002 standartları uygulanmaktadır. Ulusal standartların yapılandırılmasından INNOPI sorumludur. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren birçok firma halihazırda ISO 9000/9002 sertifikası almaya hak kazanmıştır.

1992 Tüketici Haklarını Koruma Yasası çerçevesinde pazarlama ve etiketleme şartları standartize edilmiştir. Ancak mevcut mevzuatın uygulanması yerel mallarda her zaman mecbur kılınmamakla birlikte Tunus standartlarına uymayan malların uluslararası standartlara uyması mecbur kılınmıştır.

Tunus Pazarına Giriş

Yabancı bir ürünün Tunus pazarına girebilmesi için yerel bayi ve distribütörler önemli rol oynamaktadır. Pazarı iyi tanıyan ve temasları olan bir distribütör, ürünün pazara girişinde kolaylık sağlamaktadır. Tunus yasalarına göre sözleşme imzalandıktan sonra yabancı firmanın distribütör veya bayisini değiştirme hakkı bulunmamaktadır.

Tunus Hükümeti, perakende sektöründe yabancı sermayeli firmaların faaliyetine sıcak bakmamaktadır. Büyük perakende dağıtım mağazaları oldukça sınırlı sayıdadır.

İhale Prosedürü

Uluslararası ihale ilanlarında genellikle işin ayrıntılarına ilişkin bilgilere yer verilmemekte olup, ihale teknik şartnamesi ihaleye çıkan Kurumdan ücreti ödenerek makbuz karşılığında Ticaret Müşavirliğimiz aracılığıyla veya doğrudan satın alınabilmektedir.

Teknik yeterlilik alan firmalar kapalı zarf içerisinde ihale keşif bedeli üzerinden yapacakları yüzdelik indirimleri içeren teklifleri verirler. İlgili mevzuata göre en düşük teklifi vermek ihalenin alınması için yeterli olmayıp genelde ihaleye çıkan kuruluş ihaleyi teknik yeterliliği olan istediği firmaya vermekte serbesttir.

Serbest Bölgeler

Tunus'ta Bizerte ve Zarzis olmak üzere iki serbest bölge faaliyet göstermektedir. Her iki serbest bölgenin işletmesi özel sektöre aittir. Serbest Bölgelerde faaliyet gösteren firmalar birçok vergi ve gümrük tarifesiyle muaf olup, özel bazı vergi uygulamalarından faydalanabilmektedirler.

Tunus'un Diğer Ülkelerle Ticaret Anlaşmaları

Tunus, AB ile imzalamış olduğu Ortaklık Anlaşmasına ilaveten, Libya, Moritanya, Cezayir ve Fas'ın dahil olduğu Arap Magrep Birliği üyesidir. Birlik üyeleri anlaşmaya göre aralarında gümrüksüz ticaret sözkonusu olmakla beraber Fas ve Cezayir arasında yaşanan sorunlardan dolayı anlaşma hayata geçirilememektedir. Tunus, ayrıca 21 Arap Ülkesinden 14'ünün üye olduğu Arap Serbest Bölgesi'ne de üyedir. Bunlara ilaveten, Tunus'un, Mısır, Fas ve Ürdün ile ikili bazda Serbest Ticaret Anlaşması da bulunmaktadır. Tunus diğer yandan Burkina Faso, Fildişi Sahili, Nijer, Senegal ve Sudan ile tercihli Ticaret Anlaşmaları imzalamıştır.

Uluslararası Yardım ve Krediler

Dünya Bankası, Afrika Kalkınma Bankası, Avrupa Kalkınma Bankası ve Japon Ekonomik Kalkınma Bankası Tunus'a değişik projelerde finansman sağlayan kuruluşların başında yer almaktadır.

Dünya Bankası, çevre projeleri, finans sektörü, özelleştirme, endüstriyel yeniden yapılanma, yol, baraj ve sulama projeleri üzerinde yoğunlaşırken, Afrika Kalkınma Bankası ağırlıklı olarak başlıca baraj projelerine finansman sağlamaktadır.

Avrupa Kalkınma Bankası ve Japon Ekonomik Kalkınma Bankası başlıca altyapı projeleri ile mesleki eğitim projelerine finansman sağlarken Avrupa Kalkınma Bankası AB kaynaklı sermaye mallarının ithalatını da finanse etmektedir.

- AB, Meda II programı çerçevesinde 2005-2006 döneminde 144 milyon Euro'luk hibe verecektir. Sözkonusu hibe, yapısal reformlar, orta eğitim, AB ile Serbest Ticaret Bölgesi çerçevesinde Tunus ekonomisinin kalkınması için kullanılacaktır.
- Avrupa Yatırım Bankası (EIB) kimyasal ve petrokimyasal atıklardan kirlenen kıyıların temizliğine yönelik toplam 99 milyon dolar değerinde iki adet kredi temin etmiştir.
- Avrupa Yatırım Bankası ayrıca başkent Tunus, Sousse, Manastır ve Sfax şehirlerinin karayolu ağının iyileştirilmesine yönelik 65 milyon Euro'luk bir kredi tahsis etmiştir.

- Afrika Kalkınma Bankası ülkenin altyapısının iyileştirilmesine yönelik toplam değeri 240 milyon Tunus Dinarı olan iki adet kredi vermiştir. 112 milyon Dinar'dan oluşan ilk bölümü demiryolu ağının iyileştirilmesi 128 milyon dinarlık ikinci bölümü ise elektrik şebekesinin iyileştirilmesinde kullanılacaktır.
- Fransız Kalkınma Ajansı, atıksu ve katı atıkların toplanmasına yönelik 34 milyon Euro'luk kredi tahsis etmiştir.
- Norveç, Tunus-Norveç ortaklı şirketlerin kurulması ve Tunus tarafından Norveç menşeli ürünlerin ithalatını desteklemek üzere 25 milyon Euro'luk ihracat kredisi tahsis etmiştir.
- Kuveyt'te yerleşik Sosyal ve Ekonomik Kalkınma için Arap Fonu ülkenin Kuzey Batısında yer alacak Dawi Sirat Barajı'nın inşasında kullanılmak üzere 40 milyon dolar sağlamıştır.
- Dünya Bankası, ülkenin rekabet gücünü artırmak üzere ekonomik reformları desteklemek için 36 milyon dolarlık kredi tahsis etmiştir.

TÜRKİYE-TUNUS EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİ

Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma/Protokol	İmza Tarihi
Turizm İşbirliği Anlaşması	28.09.1981
Sivil Havacılık Anlaşması	07.05.1982
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	02.10.1986
Hükümetlerarası Daimi Komisyon Kurulmasına İlişkin Anlaşma	23.05.1989
Deniz Taşımacılığı Anlaşması	23.05.1989
Tarım Alanında İşbirliği Anlaşması	23.05.1989
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	29.05.1991
Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	15.07.1992
Tarım İşbirliği Komitesi Kurulmasına ve Görevlerine İlişkin Protokol	14.01.1993
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	29.04.1994
8. Dönem KEK Protokolü	10.03.1998

Kaynak: DTM

Türkiye ile Tunus arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler 15 Temmuz 1992 tarihinde Ankara’da imzalanan “Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması” çerçevesinde yürütülmektedir.

Hukuki altyapının en önemli unsuru olan Türkiye-Tunus Serbest Ticaret Anlaşması ise 24-25.11.2004 tarihlerinde Tunus’ta imzalanmıştır.

Dış Ticaret

Yıllara Göre Türkiye- Tunus Dış Ticareti (Bin Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
1995	79,346	46,334	125,680	33,012
1996	94,402	49,892	144,294	44,510
1997	119,950	59,914	179,864	60,036
1998	350,045	63,088	413,133	286,957
1999	238,434	66,575	305,009	171,859
2000	161,291	64,800	226,091	96,491
2001	140,592	72,935	213,527	72,935
2002	117,467	71,801	189,268	45,666
2003	220,000	98,124	318,124	121,876
2003 Ocak-Eylül	166,080	75,989	242,069	90,091
2004 Ocak-Eylül	180,767	57,000	237,767	123,767

2003 yılı itibariyle Türkiye’nin Tunus’a ihracatı demir çelik ve otomotiv ve yan sanayii ihracatındaki artışa paralel olarak bir önceki yıla göre %87 oranında artarak 117 milyon dolardan 220 milyon dolara yükselmiştir. 2004 yılı Ocak-Eylül döneminde Tunus’a ihracat bir önceki yıl aynı dönemine göre %8.9 oranında artarak 180.7 milyon dolara ulaşmıştır. Diğer taraftan, Tunus’un AB ile imzalamış olduğu Ortaklık Anlaşması çerçevesinde, 1 Ocak 2000 tarihinden itibaren AB Ülkelerinden gelen mallara uygulanan gümrük tarifelerinin düşürülmesi ile Türk ürünleri rekabet gücünü kaybetmiş olup iki ülke arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması ile ihracatımızın yeniden artışa geçmesi beklenmektedir.

Her ay ortalama beş bine yakın Tunuslu alışveriş ve bavul ticareti yapmak üzere Türkiye’ye gelmektedir. Genelde bütün uçuşların tam dolulukla yapıldığı gözönüne alınırsa bu kapsamda yapılan ticaretin 100-150 milyon dolar seviyelerinde olduğu tahmin edilmektedir.

2003 yılı itibariyle Tunus’tan yapılan ithalat ise bir önceki yıla göre %1.3 oranında artarak 71.8 milyon dolardan 98 milyon dolara yükselmiştir. 2004 yılı Ocak-Eylül döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre ithalat %25 oranında azalma kaydederek 75.9 milyon dolardan 57 milyon dolara gerilemiştir.

Mal Bazında İhracatımız (Dolar) Ocak-Eylül 2004 Dönemi		
MADDE		Payı(%)
Demir-çelik	68,179,464	37.72
Otomotiv ve Yan Sanayi	33,871,981	18.74
Kazanlar, makinalar	19,510,596	10.79
Demir çelik eşya	12,990,980	7.19
Elektrikli Makinalar	7,121,617	3.94
Pamuk	5,131,288	2.84
Tütün	4,168,083	2.31
Yenilen Sebzeler	3,468,738	1.92
Sentetik Suni Devamsız Lifler	3,358,437	1.86
Yenilen Meyvalar	3,095,596	1.71
Diger	19,870,855	10.98
Genel Toplam	180,767,635	100.0

Kaynak: DTM

Mal bazında Tunus ile ticaretimiz incelendiğinde 2004 yılı Ocak-Eylül itibariyle Tunus'a ihraç edilen başlıca ürünler demir-çelik, otomotiv ve yan sanayii, kazanlar, makinalar, demir-çelik eşya ve elektrikli makinalar olmuştur.

Mal Bazında İthalatımız (Dolar) Ocak-Eylül 2004		
MADDE		Payı(%)
Gübreler	27,022,261	47.40
Anorganik Kimyasallar	11,271,014	19.77
Örülmemiş Giyim Eşyası	3,539,799	6.21
Demir çelik	3,399,846	5.96
Ham postlar	3,187,570	5.59
Pamuk	2,678,965	4.70
Tuz,kükürt,çimento	1,971,516	3.46
Örme Giyim Eşyası	930,389	1.63
Seramik Mamulleri	585,247	1.03
Tütün	465,592	0.82
Diger	1,957,217	3.43
Genel Toplam	57,009,416	100.0

Kaynak: DTM

Mal bazında ithalatımıza bakıldığında ise gübreler, anorganik kimyasallar, örülmemiş giyim eşyası, demir-çelik, ham postlar, pamuk, tuz, kükürt, çimento ve örme giyim eşyası başlıca ürünler olmuştur.

Tunus'un önemli ihraç ürünlerinden fosfat türevleri karşılaştırmalı üstünlüğe sahip görülmektedir. Sözkonusu ithalat ülkemiz tarım ve kimya sektörüne ucuz hammadde sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Tunus'taki Türk Yatırımları

Halihazırda Tunus'ta Yabancı Sermaye Geliştirme Ajansı (FIPA)'na kayıtlı 15 Türk Firması 7 milyon Tunus Dinarı sermayeye sahiptir. 15 firmadan 6'sı iç pazara yönelik iken, 9'u tamamen ihracata dönük olmuştur. Sözkonusu firmaların büyük bölümü konfeksiyon, iç giyim, ve ticaret alanlarında faaliyet göstermektedirler.

2 milyon dolarlık yatırım ile PVC profil üreticisi olan ADOPEN Firması Tunus'ta profil üretimine bu yıl itibariyle başlamış bulunmaktadır.

Serbest Ticaret Anlaşması

Türkiye ile Tunus arasında Serbest Ticaret Alanı tesis eden Ortaklık Anlaşması 28 Eylül 2004 tarihinde Tunus'ta parafe edilmiştir.

Anlaşmaya göre; iki ülke arasında dokuz yıllık bir geçiş döneminin sonunda serbest ticaret alanı tesis edilmesi öngörülmektedir. Bu bağlamda Türkiye, Tunus menşeli sanayi mallarının Türkiye'ye ithalatında gümrük vergilerini hemen sıfırlamayı taahhüt etmiştir. Bu çerçevede, söz konusu Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte, Tunus'a ithalatta muafiyetten yaralanan Türk menşeli sanayi ürünlerinin payı, ülkemizin 2000-2003 döneminde Tunus'a gerçekleştirdiği sanayi ürünleri toplam ihracatının değer bazında ortalama %23'üne ulaşacaktır.

Türkiye-Tunus Ortaklık Anlaşmasının yürürlüğe girişiyle birlikte, ülkemiz menşeli tabii boratlar, maden cevherleri, sodyum karbonat, kauçuktan boru ve hortumlar, pamuk ve döküntüleri, naylon/polyamid/polyester iplikleri, sentetik filament demetleri ve lifler, dokunmamış mensucat, dokunmuş kadife, peluş, tırtıl mensucat, yassı hadde demir-çelik mamulleri, bakır teller, bulaşık makinaları, sıvı dielektrik transformatörleri, iş makinaları(greyder, küreyici, yol silindirleri vs), bazı binek otomobilleri (1400 cc), tarım ve ormancılıkta kullanılan traktörleri başta olmak üzere, ağırlıklı olarak hammaddeler ile Tunus'un üretmediği nihai ve yarı mamuller gümrük vergisinden muaf olarak Tunus'a ithal edilebilecektir.

Diğer taraftan, söz konusu Protokolün ekindeki I sayılı Liste'de yer alan ve ülkemizin 2000-2003 döneminde Tunus'a gerçekleştirdiği sanayi ürünleri toplam ihracatının değer bazında ortalama %27'sine tekabül eden sanayi ürünlerine uygulanan gümrük vergileri yıllık %12(son yıl %16) oranında indirimlerle yedi yılda sıfırlanacaktır.

I sayılı Liste kapsamında yer alan başlıca ürünler; ham mermer ve travertenler, bazı plastik mamulleri, tekstil iplikleri, sentetik/suni filament mensucat, tüller, örme tüylü mensucat, bazı seramik mamulleri, filmaşın, demir-çelik çubuklar ve teller,

demir-çelikten eşya, beyaz eşya aksam ve parçaları, binek otomobilleri ve bunların aksam ve parçalarıdır.

Protokol'ün ekindeki II sayılı Liste'de yer alan ve ülkemizin 2000-2003 döneminde Tunus'a gerçekleştirdiği sanayi ürünleri toplam ihracatının değer bazında ortalama %50'sine tekabül eden sanayi ürünlerine uygulanan gümrük vergileri Anlaşma'nın yürürlüğe girişinden iki yıl sonra %9, takip eden yıllarda ise yıllık %13'lük indirimlerle 9 yılda sıfırlanacaktır.

II sayılı Listede yer alan başlıca ürünler ise; klinker, çimento, kozmetik/parfümeri müstahzarları, sabunlar, yıkama/temizleme müstahzarları, kara taşıtlarının dış lastikleri, kağıt ve kartonlar, pamuklu mensucat, diğer dokunmuş veya örme mensucat, hazır giyim, battaniye, nevresim, porselen/seramikten eşya, cam eşya, demir-çelik mamulleri(yarı mamuller, köşeli çubuklar, L şeklinde profiller, vs), klima cihazları, buzdolabı, çamaşır makinası, televizyon, toplu taşıma araçları ve yük taşıtlarıdır.

Protokolün ekindeki III sayılı Liste'de yer alan Türk menşeli dokunmuş halı ve yer kaplamaları, el işi danteller, el örgüsü duvar halıları, yer bezleri, bulaşık bezleri ve kullanılmış giyim eşyası ise tavize konu kılınmamıştır. Bununla birlikte, bu ürünlere uygulanan düzenleme Ortaklık Komitesinde tekrar gözden geçirilerek gerektiğinde yeni bir düzenlemeye gidilebilecektir.

Diğer taraftan, tarım, balıkçılık ve işlenmiş tarım ürünleri itibariyle, Anlaşmanın tarım, hayvancılık ve balıkçılık ürünleri ticaretine ilişkin II sayılı Protokolü ekinde yer alan pozitif listeler temelinde sınırlı sayıda temel tarım ürünü için tarife kontenjanı dahilinde taviz değişiminde bulunulmuştur. Başlangıç aşamasında nohut, fasulye, kuru üzüm, kabuksuz fındık ve fındık püresinde tarife kontenjanı çerçevesinde indirilmiş gümrük vergili taviz elde edilirken; tarife kontenjanlı olarak, hurma, sardalye, uskumru, yumuşakçalar, ile Tunus'a has acı biber sosunda gümrük vergisi muafiyeti, şarapta ise gümrük vergisi indirimi tanınmıştır.

Bununla birlikte, II sayılı Protokol hükümleri gereğince, taraflar, Anlaşmanın yürürlüğe girişinden itibaren bir yıl sonra, tarım ürünlerindeki tavizli rejimi geliştirmek üzere, Ortaklık Komitesinde istişarelerde bulunacaklardır. Böylece, diğer temel tarım ve balıkçılık ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerinin aşamalı olarak tercihli rejime dahil edilmesi amaçlanmıştır.

Eximbank Kredileri

Türk Eximbank ile Tunus Ticari Bankaları (Banque International Arabe de Tunisie, Banque Nationale Agricole ve Société Tunisienne de Banque) arasında 14.8.1991 tarihinde imzalanıp, 18.11.1991 tarihinde yürürlüğe giren 40 milyon dolar tutarındaki kredinin, sadece 1.9 milyon dolarlık kısmı Tunus tarafınca kullanılmıştır.

Tunus'a yapılacak ihracata Eximbank'ın aracılık etmekte olduğu İslam Kalkınma Bankası bünyesindeki finansman programlarından "Orta Vadeli Ticaretin Finansmanı Fonu" ve Eximbank kısa vadeli ihracat kredi sigortası programı kapsamında finansman desteği sağlanmaktadır.

Öte yandan, Eximbank tarafından Tunus'ta Türk işadamları tarafından gerçekleştirilecek projelere ilişkin finansman talepleri değerlendirmeye alınmaktadır.

Müteahhitlik İlişkileri

Türk firmalarının Tunus'ta gerçekleştirdikleri inşaat ve altyapı projeleri çok kısıtlı olup, 1984 yılında STFA firması tarafından yapılan Gabes Limanı Rihtım Kaplaması ve Servis Rih tım İnşası bulunmaktadır. Projenin toplam değeri 16 milyon dolardır.

Son olarak bir Türk-Fransız Ortaklığı olan ALSTOM Firması, "10. Ekipman Programı Ulaşım Ağının İyileştirilmesi" projesi çerçevesinde yaklaşık 35 milyon Euro tutarında Tunus'un çeşitli bölgelerindeki elektrik dağıtım istasyonları için 147 adet 40-100 ve 200 MVA'lık ve 160 KVA'lık transformatörün dizaynı, üretimi, taşınması ve kurulumu için ihale kazanmış bulunmaktadır.

Diğer yandan, bir Türk inşaat firması El Fidha Havaalanı inşaatına ilişkin ön yeterliliği almış bulunmaktadır.

Tunus'ta uluslararası ihaleler genelde Fransızca olarak ülke çapında yayınlanan "La Presse ve/veya La Renouveau" gazetelerinde ve büyük ölçekli ihaleler uluslararası basında da yayınlanmaktadır.

Turizm İlişkileri

Türkiye ile Tunus arasında 28 Eylül 1981 tarihinde Ankara'da imzalanan bir Turizm İşbirliği Anlaşması bulunmaktadır. Türkiye-Tunus V. Dönem Turizm Karma Komisyonu Toplantısı 3-6 Kasım 1999 tarihleri arasında Tunus'ta gerçekleştirilmiştir. Toplantı sonunda Türkiye-Tunus V. Dönem TKK Toplantısı Protokolü imzalanmıştır.

Tunus'tan Türkiye'ye Gelen Turist Sayısı

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
24,951	29,823	30,408	29,580	31,645	44,960	51,271	46,178

Buna ilaveten halihazırda 5'i Magic Life, 3'ü Marmara Tur'a ait olmak üzere toplam 10 adet otel 4 Türk işletmecisi tarafından işletilmektedir.

TÜRKİYE – TUNUS EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİNDE YAŞANAN SORUNLAR İLE İLİŞKİLERİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ÖNERİLER

- Sınai mal ihtiyacı ve ortak yatırım alanlarının tesbiti için KEK bünyesinde özel sektör temsilcilerinin de yer aldığı ortak bir çalışma grubunun kurulmasında ve bu çalışma grubunun Kuzey Afrika ülkeleri arasında Türkiye'nin son yıllara kadar en fazla yatırımlarının bulunduğu Tunus'ta mevcut yatırımlarda yaşanan sorunların çözümlenmesine yönelik girişimlerde de bulunmasında yarar görülmektedir.
- Başta zeytinyağı ve konservecilik alanlarında olmak üzere gıda sektöründe birçok Avrupalı firma ambalajlama ve işlemeyi Tunus'da yapmak suretiyle üçüncü ülkelere çok daha düşük maliyetli ihracat yapmaktadır. Bu da Türk firmaları için önemli bir işbirliği konusu olabilecektir.
- Doğrudan konteyner seferlerinin bulunmaması nedeniyle Tunus'a yönelik nakliye masrafları çok yüksek olmaktadır. Bu çerçevede Tunus ile Türkiye arasında kurulacak RO-RO seferlerine ilişkin çalışmalara hız kazandırılması büyük önem taşımaktadır.
- Tekstil, hazır giyim ve ayakkabı, mobilya, otomotiv yan sanayi, turizm, müteahhitlik ve balıkçılık İki ülke arasında işbirliği için üzerinde durulması gereken bazı önemli sektörlerdir. Ayrıca, salça, sos ve ketçap ürünleri gibi tüketimin arzdan fazla olduğu kutulu domates ürünleri sanayinde de zırai altyapısı uygun olan Türkiye ile işbirliğinin teşvik edilmesinde yarar görülmektedir. Buna ilaveten makarna ve irmik alanında da ortak yatırımlar öngörülebilir.
- Pancar tarımı ve şeker üretimi teknolojisi konularında işbirliği yapılabilir.
- Ekonomik altyapının iyileştirilmesi çalışmaları çerçevesinde Tunus'taki yol, baraj, liman, otel projelerinde Türk firmalarının pay alması mümkün görülmektedir. Bunu sağlamak için de Tunus'daki siyasi iradenin oluşturulması büyük önem arz etmektedir.
- Tunus'tan Magreb ve Afrika ülkelerine sıçrayabilmek ve burada sürekli kalabilmek bakımından yerleşik mümessilliklerin açılması önem taşımaktadır.
- Ülkemiz menşeli ürünler Tunus gümrüklerinde aşırı tetkik ve muayenelere tabi tutulmakta, gümrük işlemlerinin tamamlanması uzun süreler alabilmektedir. Tarife dışı engel niteliği taşıyan bu tür uygulamalar ihracatımızı olumsuz yönde etkilemektedir.

- Özellikle mal mukabili ve vesaik mukabili ödeme şekilleri ile ülkemizden Tunus'a yapılan ihracatlarda, ihracatçılarımız Tunus'lu firmaların yükümlülüklerini yerine getirmemesinden ve mal bedelini ödemeye yanaşmamasından dolayı sorunlar yaşamaktadırlar. Yasal yollardan alacağın tahsili yöntemi ise davaların çok uzun sürmesi sebebiyle, firmalarımızın mağduriyetinin giderilmesinde pek etkili olamamaktadır.
- Eximbank'ın Tunus'a yönelik ihracat ve proje finansmanı sağlamasında yarar görülmektedir.
- Ülkedeki önemli projeleri finanse eden Afrika Kalkınma Bankası'na Türkiye'nin üyeliğinin teşvik edilmesinde yarar görülmektedir.

DİŐ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

TOBB Plaza TalatpaŐa cad. No:3 Kat:5 34394 Göltepe Levent İstanbul

Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx)

Faks: 0 212 270 30 92

0 212 270 41 90 (pbx)

E-mail: info@deik.org.tr

Web: www.deik.org.tr

Yönetim Kurulu Başkanı:

M. Rifat Hisarcıklıoğlu

İcra Kurulu Başkanı:

Rona Yırcalı

Direktör:

Çiđdem Tüzün

Grup Koordinatörü:

Yasemin Uluevren

KURUCULAR

TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği / **TİSK** Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu / **TZOB** Türkiye Ziraat Odaları Birliği / **TÜSİAD** Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneđi / **YASED** Yabancı Sermaye Derneđi / **TMB** Türkiye Müteahhitler Birliği / **İKV** İktisadi Kalkınma Vakfı / **TİM** Türkiye İhracatçılar Meclisi / **TURKTRADE** Türkiye Dış Ticaret Derneđi